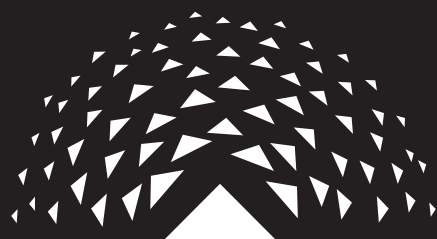

KKI

4:1

Milyen hatással lesz
a lengyel parlamenti
választások eredménye
a külpolitikára?

KKI 4:1

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2020

Szerkesztő:

Wisniewski Anna – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Ackermann Sándor – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Dobrowiecki Péter – Antall József Tudásközpont

Garai Nikolett – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Wisniewski Anna – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szöveggondozás és tördelés:

Tevelyné Kulcsár Andrea

Fotó:

Flickr

<https://www.flickr.com/photos/chinski/4700262157/>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

A sorozatban eddig megjelent kiadványok

2020/02. [Hogyan készülnek a nagyhatalmak a mesterséges intelligencia \(MI\) növekvő szerepére?](#)

2020/01. [Elnökválasztás Kazahsztánban – mi várható Nazarbajev után?](#)

2019/20. [Hogyan zajlottak a romániai politikai változások 2019 őszén, és mi várható ezek után a bukaresti külpolitikában?](#)

2019/19. [What to Expect from the Czech Presidency of the Visegrad Group 2019/2020?](#)

2019/18. [Hogyan értékelhető az Európai Tanács nyugat-balkáni bővítéssel kapcsolatos októberi döntése?](#)

Régebbi számaink elérhetőek a [KKI honlapján](#).

A Külügyi és Külgazdasági Intézet 4:1 című sorozatában négy kutató válaszol röviden ugyanarra – a nemzetközi politikát és gazdaságot érintő – kérdésre. Célunk a magyarországi tudományos viták elindítása és a szakértők közötti párbeszéd elősegítése. E számunkban a következő kérdésre kerestük a választ: „Milyen hatással lesz a lengyel parlamenti választások eredménye a külpolitikára?”

ACKERMANN SÁNDOR

A 2019. októberi lengyelországi parlamenti választásokat érdemes tágabb időkeretben vizsgálni, hiszen az elmúlt másfél év alatt három országos választást tartottak – és egyet még idén is rendeznek –, amelyek meghatározzák a lengyel politika alakulását az elkövetkező évekre. 2018 őszén [önkormányzati választásokra](#) került sor, amelyek megmutatták, hogy a kormányzó Jog és Igazságosság (PiS) párt elsősorban vidéken, míg az ellenzék a nagyvárosokban népszerűbb. 2019 tavaszán az európai parlamenti választásokon az ellenzék teljes összefogással sem tudta legyőzni Jarosław Kaczyński pártját, s ez már jelzésértékű eredmény volt a közelgő őszi parlamenti választások szempontjából.

Az EP-választás eredményeiből okulva az ellenzék végül úgy döntött, hogy minden politikai formáció külön méretteti meg magát októberben, de a PiS így is meg tudta szerezni a parlamenti többséget. Bár ezen a választáson jóval többen adták le a szavazatukat (61 százalék feletti, rekordnagyságú részvételt [mértek](#)), mint négy évvel korábban, a PiS éppannyi mandátumot (235) tudott szerezni a 460 fős Szejmben, mint akkor. Ennek a legfőbb oka az, hogy míg 2015-ben sok töredékszavazat veszett el a parlamenti küszöböt épp hogy csak el nem ért pártok miatt, most több ilyen formáció is mandátumot tudott szerezni. Négy év után jutott vissza a parlamentbe (10,9 százalékos eredménnyel) a baloldali szövetség is, amely 2015-ben – éppen a koalíciós indulás miatt – magasabbra emelt küszöb (8 százalék) következtében maradt a törvényhozáson kívül.

A kormányzó PiS számára az elkövetkező időszak kihívását belpolitikai szempontból egyrészt az jelentheti, hogy a megerősödött és a Szejmbbe jutott radikális jobboldal (*Konfederacja*) előretörését hogyan tudja kezelni, másrészt hogy a saját – a család- és szociálpolitikai kedvezményekre alapuló – népszerűségét mennyire sikerül megtartania egy esetleg gazdaságilag nehezebb környezetben is.

Az ellenzéki oldal meghatározó ereje, a 2015-ig kormányzó Polgári Platform (PO) részéről egyelőre jelentős tanácstalanság tapasztalható, amelynek fő oka a meghatározó, karakteres vezető hiánya: e problémával a PO láthatóan azóta nem tud mit kezdeni, hogy Donald Tusk 2014-ben az Európai Tanács elnöke lett.

Az EP-választáshoz hasonlóan a 2019. októberi szavazáson is jól látható volt, hogy míg a kormánypárt növelni tudta a népszerűségét – elsősorban a családtagmogatási kedvezményeknek köszönhetően –, addig az ellenzék sem összefogva, sem külön indulva nem tudott alternatívát kínálni a választóknak.

Az idei elnökválasztás az ellenzék számára nyilvánvalóan létfontosságú lesz, hiszen az októberi vereség után az államfői tisztség megszerzése komoly fegyvertény lenne az elkövetkező néhány év politikai alakulása szempontjából. Ugyanakkor egyelőre nem látszik, hogy lenne olyan jelölt, akinek a személyében meg tudnának egyezni az ellenzéki pártok (amennyiben egyáltalán hajlandóak lesznek megállapodni egy közös jelölt indításában). Bár a hazájában továbbra is igen nagy népszerűségnek örvendő Donald Tusk ET-elnöki mandátuma lejárt 2019 végén, kérdéses, hogy az ellenzék veresége után hazatérne-e egy nehezen megnyerhető elnökválasztásra. A PiS oldaláról ugyanakkor biztosnak látszik a jelenlegi államfő, Andrzej Duda tavaszi indulása, aki a jelenlegi felmérések szerint is nagy esélyese lesz az elnökválasztásnak.

DOBROWIECKI PÉTER

Az 2019. október 13-án megrendezett lengyel országgyűlési választásokon elért 43,59 százalékos eredménnyel a Jarosław Kaczyński vezette Jog és Igazságosság immár az egymást követő második ciklusban alakíthatott önállóan kormányt.

Az abszolút többséggel történő kormányzáshoz [elégséges szavazati arány](#) elnyerése egyúttal az elmúlt években meghatározott lengyel külpolitikai [prioritások](#) megőrzését is garantálja. A kormányon belüli esetleges, a külügyminisztériumot is érinthető [személycserék](#) csupán a külpolitikai stratégiai célok közötti hangsúlyok finom eltolódását vonhatják maguk után, ám a lengyel külpolitikát továbbra is – 2014 óta folyamatosan – elsősorban a biztonságpolitikai kérdések fogják meghatározni. E politika fontos eleme az Amerikai Egyesült Államokkal való szoros bilaterális és NATO-n belüli partneri kapcsolat mélyítése, Lengyelország Európai Unió belüli pozíciójának erősítése, valamint a regionális észak–déli irányú együttműködési formák fejlesztése.

A Varsó számára kulcsfontosságú lengyel–amerikai kapcsolatok középpontjában a következő években minden bizonnyal a lengyel fegyveres erők korszerű [amerikai harceszközökkel](#) történő modernizációja, egy állandó jelleggel Lengyelországban állomásozó (a lengyel szándékok szerint minél nagyobb) amerikai katonai kontingens kialakítása, illetve a swinoujściei terminálon keresztül a lengyel, ukrán és más regionális piacokra szállítandó amerikai [cseppfolyósított földgáz](#) (LNG) kérdései állnak majd. A közös geopolitikai érdekek mentén fennálló hagyományos, valamint a közelmúltban életre hívott regionális együttműködések (V4, Három Tenger Kezdeményezés) és projektek (Via Carpatia) párhuzamos támogatásán keresztül a lengyel külpolitika továbbra is a közép-európai pozíciója erősítésére [fog törekedni](#). A tágabb regionális külpolitika vetületeként – akár a Visegrádi Együttműködés soros lengyel elnöki programjának részeként, akár más uniós tagállamokkal közös kezdeményezésként – Lengyelország valószínűleg újból javasolni fogja a 2019-ben tízévéssé vált keleti partnerség formátumának a tartalmi [kibővítését](#).

Nagysága és gazdasági súlya alapján Varsó nemcsak a Balti-tengertől egészen a Fekete-tengerig húzódó közép-európai térség projektjeiben kíván vezető szerepet betölteni, hanem egyúttal deklaráltan az európai uniós döntési folyamatok fajsúlyosabb, erősebb érdekérvényesítő képességgel rendelkező résztvevője is kíván lenni. A lengyel kormány már előzetesen a támogatásáról biztosította az Ursula von der Leyden által vezetett Európai Bizottságot, kérdés ugyanakkor, hogy milyen irányba mozdulnak tovább a lengyel jogállamiság kérdésével kapcsolatos vita által terhelt – Mateusz Morawiecki 2017. decemberi miniszterelnöki kinevezésével némileg konszolidálódott – kapcsolatok Brüsszel és Varsó között. Lengyelország számára az elkövetkező időszakban az uniós politika szempontjából az egyik legfontosabb cél a közös agrárpolitikához és a kohéziós politikához szükséges pénzügyi forrásoknak az [EU 2021–2027 közötti](#) időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretén belüli biztosítása lesz.

A lengyel történelmi emlékezetpolitika átalakulása az elmúlt ciklusban heves hangvétellű [külpolitikai vitákhoz](#) vezetett – elsősorban Izraellel és Ukrajnával, kisebb mértékben pedig Németországgal. Míg az első két ország esetében a vitás kérdések gyors rendezése nem tűnik reális forgatókönyvnek, addig a legfontosabb külgazdasági partnernek számító Németország viszonylatában a választási kampány elültével a kölcsönösen előnyös napi kapcsolatokra károsan ható történelmi kérdéseknek a napirendről történő lekerülésére számíthatunk.

GARAI NIKOLETT

A 2019-es lengyel parlamenti választások tanulságai közül érdemes kiemelni, hogy a Jog és Igazságosság nem tudott volna többséget szerezni a Szejmben, ha az Egyesült Jobboldal nevű politikai frakciónak a PiS-en kívüli két pártja nem indult volna idén is vele közös listán. A 235 [megszerzett mandátum](#) közül a PiS 200, a Jarosław Gowin-féle Szövetség (*Porozumienie*) 18, míg az igazságügyi miniszter, Zbigniew Ziobro nevéhez köthető Szolidáris Lengyelország (*Solidarna Polska*, SP) 17 képviselőt delegálhat a lengyel alsóházba. (A 2015–2019-es parlamenti ciklusban a Szövetség 9, az SP 8 mandátumot szerzett.) Éppen ezért az új kormány a későbbiekben tükrözni fogja a jobboldali koalíció belüli megváltozott erőviszonyokat, azaz a két kisebb párt megerősödését a PiS-szel szemben. Ennek a külpolitikára és a külgazdaságra is lehetnek kisebb hatásai, attól függően, hogy a mérsékeltebb, vállalkozásbarát politikát folytató Gowin pártja vagy a sokkal radikálisabb, a „repolonizációt” támogató Ziobro kerekedik-e felül a jobboldali frakcióban a választások után kibontakozott belső [hatalmi harcban](#). Az átrendeződés és az egyes politikaterületeken belüli hangsúlyeltolódás eredményeképpen nagy valószínűséggel a külügy és az energiapolitika terén kerülhet sor változásra.

A PiS-kormány a 2017–2021 közötti időszakra vonatkozó lengyel [külpolitikai stratégiában](#) prioritásként határozta meg az aktív regionális politika folytatását, amelyen belül a Visegrádi Együttműködés továbbra is kulcsfontosságú

Lengyelország számára – mind biztonsági, mind gazdasági és politikai szempontból –, de az egyes tagállamokkal való szoros bilaterális kapcsolat fenntartása is rendkívül jelentős feladat, különös tekintettel a védelempolitikai együttműködésre.

A V4 egyfajta érdekérvényesítő csoportként is működik az Európai Unión belül, így az uniós ügyekkel kapcsolatos érdekegyeztetés és koordináció továbbra is kiemelt szerepet fog kapni – nemcsak az új uniós intézményi ciklus megkezdése, de az EU jövőjét nagyban meghatározó többéves pénzügyi keretnek a küszöbön álló tárgyalása miatt is. Lengyelország már [jelezte](#), hogy a finn uniós elnökség által előterjesztett költségvetési tervezetet elfogadhatatlannak tartja, mivel az a Kohézió Barátai csoportnak a kohéziós és a közös agrárpolitikára vonatkozó álláspontjait figyelmen kívül hagyja. E két szakpolitikai terület mind a négy visegrádi ország számára kardinális kérdés. Mindezeket figyelembe véve, a következő években egy jóval határozottabb EU- és V4-politikára számíthatunk a lengyel kormány részéről.

Ahogy azt a 2019–2020-as cseh V4-elnökségi [program](#) is említi, az EU vonatkozásában a nyugat-balkáni országok uniós csatlakozásának előmozdítása, a keleti partnerséghez tartozó országok támogatása, a regionális energetikai, infrastrukturális és közlekedési projektek megvalósítása (pl. nagysebességű vasúthálózat kiépítése, vízi közlekedés fejlesztése, energia-folyosók létrehozása), a digitalizáció, az egységes piac mélyítése, valamint a négy szabadság elvének a megőrzése jelenti a kiemelt célokat a visegrádi országok, így Lengyelország számára is. Külön kiemelendő, hogy a lengyel kormány a cseh elnökségi programban is hangsúlyos védelempolitikai együttműködést maximálisan támogatja.

Lengyelország 2020 nyarán veszi át Csehországtól a V4 elnökségét, így az új PiS-kormánynak lehetősége lesz a saját érdekei és prioritásai mentén alakítani az elnökségi programot.

WISNIEWSKI ANNA

A 2019. őszi parlamenti választások eredménye alapján Lengyelországban ismét a Jog és Igazságosság [alakíthatott kormányt](#). A párt győzelmének a legfontosabb üzenete a gazdasági szereplők szempontjából a folyamatosság, a 2015-ben elkezdődött gazdaságpolitikai irányvonal folytatása. Ez mindenképpen kiszámítható gazdasági környezetet jelent, amit a piac kedvezően értékel.

A kiszámíthatóság mellett azért is fogadták kedvezően a választás eredményét a gazdasági szereplők, mert az előző kormányzati ciklust a hazai és a nemzetközi közvélemény egyaránt [sikeresnek](#) értékelte. A kedvező nemzetközi hangulat a lengyel gazdasági folyamatokra is pozitív hatással volt: a makrogazdasági teljesítmény terén folytatódott az elmúlt évtizedekben – és egyedülálló módon, még a pénzügyi válság idején is – töretlen növekedési trend. A gazdaság gyors ütemben bővült, a növekedés 2018-ban 5,1 százalékos volt, s 2019-re is 4,8 százalékot prognosztizáltak. A monetáris és fiskális folyamatok is kedvezően alakultak, az infláció szintje 2,1 százalék volt, és a költségvetési kiadások is a maastrichti keretek között maradtak, míg a munkanélküliség rekordalacsonyúságú lett: 4 százalék alá süllyedt.

A Morawiecki-kormány már az előző ciklusban megkezdte a PiS által meghirdetett [modellváltást](#), az ún. jóléti állam modelljének megvalósítását, amely során számos életszínvonal-javító intézkedés bevezetését ígérte és hajtotta végre. Ilyen volt többek között az „500+” családtámogatási program, amelyet a választások előtt kiterjesztettek; a gazdálkodók további anyagi támogatása; a 26 év alatti pályakezdő munkavállalók mentesítése a jövedelemadó fizetése alól; bruttó 1100 zlotys 13. havi nyugdíj; az adókulcsok csökkentése. A PiS gazdaságpolitikai modellváltását a piac kezdetben komoly aggodalommal figyelte, mindenekelőtt annak a lehetséges munkaerőpiaci és fiskális hatásai miatt. A makrogazdasági hatások azonban nem befolyásolták negatívan a költségvetés egyensúlyt, ugyanakkor a fogyasztás élénkítésén keresztül hozzájárultak a növekedéshez.

Egyrészt a családtámogatási rendszer átalakítása, a jólétnek a társadalom széles körére történő kiterjesztése, másrészt az adóbeszedés hatékonyságának javítása, ezáltal a költségvetés stabilitásának megteremtése – ez két nagyon fontos eleme volt annak, hogy a lengyel választók az életszínvonaluk javulását tapasztalták az előző kormányzati ciklusban. A PiS októberi választási sikeréhez ez nagyban hozzájárult. Az új ciklus a kurzus folytatását, a jóléti intézkedések újabb elemekkel (pl. a minimálbér emelésével) történő kibővítését ígéri.

A Morawiecki-kormány gazdaságpolitikája a korábbi trendet folytatta, vagyis egy nyitott gazdaságpolitikát képviselt, amely a külpiacra lépésük elősegítésével a hazai cégek nemzetköziesedését támogatja, az alacsony adókkal és a kiszámítható piaci szabályozással kedvező üzleti környezetet biztosít a hazai és a nemzetközi vállalatok számára, emellett az EU-források bevonásával segíti a befektetések szintjének a fenntartását. A nemzetközi trendek a [gazdasági környezet](#) változását vetítik előre, a növekedés jelentősen lassulhat a 2020–2022 közötti időszakban ([3 százalék körüli növekedést prognosztizálnak](#)). Ennek ellensúlyozására azonban a PiS már idejében készült, és komplex akciótervet jelentett be a párt vezére, [Jarosław Kaczyński](#).

Külpolitikájában a kormány a regionális együttműködést prioritásként kezeli, a V4-es együttműködés és az azon belül indított konkrét projektek végrehajtása kétségtelenül folytatódni fog. A külpiaci nyitás is egyre fontosabb az exportteljesítményében egyre sikeresebb Lengyelország számára. A külpiaci projekteken való regionális együttműködés a gazdasági felzárkózással, valamint a bilaterális és regionális vállalati közös tevékenységek bővülésével egyre inkább előtérbe kerülhet.